

Veldwerk nodig om veendijkbreuken te voorkomen

Nooit meer Wilnis?

Het was een schok in de extreem droge zomer van 2003, toen de veendijk bij Wilnis het ineens begaf. Om dit soort problemen in de toekomst te voorkomen, is veldwerk nodig, stelt Alterra-onderzoeker prof. dr. Coen Ritsema. 'Als je niet weet hoe het in het veld zit, kun je eindeloos modelleren, maar dan weet je nooit waar de werkelijke risico's liggen.'

'Nooit meer Wilnis', luidde de kop van het verhaal in Boomblad van februari 2004 over het afschuiven van de veendijk bij Wilnis. Een vraagteken was hier echter op zijn plaats geweest. Alterra-onderzoeker drs. Chris de Bont maakte al snel een 'aandachtsgebiedkaart' met de locatie van de meeste veendijken. Dit deed hij op basis van het historisch-geografisch informatiesysteem Histland en andere cultuurhistorische informatie. Daarmee was het probleem weliswaar in kaart gebracht, maar nog niet opgelost. Na deze inventarisatie zochten onderzoekers van Alterra, Geodelft, TNO en Stowa naar oplossingen. Zo deden ze tests met behandelingen met 'surfactants', wat de landelijke pers beschreef als 'het inspuiten van zeep'. 'Het gaat om een afbreekbaar stofje dat een coating maakt rond gronddeeltjes die water afstoten, waardoor de bodem makkelijker water de grond in laat en het water beter vasthoudt', verduidelijkt Coen

Ritsema. Hij legt nu samen met collega's van Alterra en Stowa de laatste hand aan de rapportage van het onderzoek. Ritsema onderzocht daarnaast, in samenwerking met onderzoekers van Stowa, op zeven locaties of veendijken waterafstotend zijn bij uitdroging. 'De dijken blijken zeer verschillend in opbouw', kan hij nu concluderen. 'Slechts enkele zijn geheel uit veen opgebouwd, en die zijn extreem gevoelig.'

Om de paar meter prikken

Een meer op de lange termijn gericht onderzoek is het modelleren van de veendijken, een onderzoek van ir. Jan van den Akker van Alterra in samenwerking met onderzoekers van Geodelft. 'De hydrologische modellen van Alterra worden gekoppeld aan het stabiliteitsmodel van Geodelft', zegt Ritsema. 'Zo kun je scenarioberekeningen maken voor de verschillende types dijklichamen en bepalen waar de gevarenczones liggen.' Het in kaart brengen van de plekken met risicovolle veendijken en het modelleren van die dijken

is volgens Ritsema een prima combinatie om een goede risico-inventarisatie te doen. Veldwerk vindt hij echter onontbeerlijk. 'Het accent moet liggen op de vraag waar de echte veendijken liggen', stelt hij. 'Laat landmeters in de duizenden kilometers veendijken om de paar meter prikken. Als je niet weet hoe het in het veld zit, kun je eindeloos modelleren, maar dan weet je nooit waar de werkelijke risico's liggen.' Dat veldwerk is duur, weet ook Ritsema, maar een nieuwe dijkverschuiving zoals 'Wilnis' is waarschijnlijk kostbaarder. 'En je verkrijgt met veldwerk tijdloze informatie. Als je eenmaal weet waar een veendijk ligt, weet je tot in lengte van dagen welke risico's er zijn op bepaalde plekken.' En die plekken kun je dan met modellen doorrekenen en behandelen met bijvoorbeeld surfactants. ■

Meer informatie: Coen Ritsema, tel. (0317) 47 42 66 of coen.ritsema@wur.nl; Chris de Bont, tel. (0317) 47 44 10 of chris.debont@wur.nl; Jan van den Akker, tel. (0317) 47 42 82 of janjh.vandenakker@wur.nl.